

A woman with short reddish hair and glasses, wearing a purple long-sleeved jacket and dark gloves, is actively pulling weeds in a garden. She is leaning forward, holding a large bundle of green weeds with purple flowers. The background is filled with dense green foliage and trees. The overall scene is outdoors in a garden setting.

Helsinki

Haitallisten vieraskasvilajien torjuntaohje

Palsta- ja siirtolapuutarhaviljelijöille
sekä kesämaja-asukkaille

Haitallisten vieraskasvilajien torjuntaohje

Palsta- ja siirtolapuutarhaviljelijöille sekä kesämaja-asukkaille

Tämän ohjeen tarkoituksena on

- kehottaa kaupunkilaisia luopumaan haitallisten vieraskasvien käytöstä
- ohjeistaa hävittämään kasvijäte asianmukaisella tavalla
- innostaa viljelijöitä auttamaan kaupunkia vieraslajien hävitystyössä.

Suomen luontoon on levinnyt kasveja, jotka on luokiteltu haitallisiksi vieraslajeiksi.

Haitallisille vieraslajeille on tyypillistä, että niillä on kyky lisääntyä tehokkaasti ja levitä voimakkaasti. Niillä on huomattavia kielteisiä vaikutuksia alkuperäiseen lajistoon esimerkiksi kilpailun tai risteytymisen kautta. Osa haitallisista vieraslajeista aiheuttaa tauteja sekä muuttaa elinympäristöjen rakennetta. Vieraslajeista säädetään kansallisesti vieraslajilaissa (1709/2015) ja vieraslajiasetuksessa (1725/2015), jotka tulivat voimaan 1.1.2016 sekä EU:n vieraslajiasetuksessa (EU N:o 1143/2014).

Tietyt piholla ja puutarhoissa aiemmin hyvinkin suositut kasvit ovat osoittautuneet ”liiankin” hyvin menestyviksi. Ne karkaavat helposti

puutarhasta tai perennapenkistä ympäröivään luontoon. Sen lisäksi, että ne aiheuttavat haittaa luonnonympäristöissä, saattaa niistä tulla riesa myös omalla palstalla.

Lisätietoja: www.vieraslajit.fi

Suomen kansallinen vieraslajistrategia valmistui huhtikuussa 2012. Strategian kantavana ajatuksena on kaikkien tahojen yhteisin ponnistuksin ehkäistä haitallisten vieraslajien aiheuttamia haittoja ja riskejä Suomen luonnolle, luonnonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle, elinkeinoille sekä yhteiskunnan ja ihmisten hyvinvoinnille. Helsingin kaupunki on laatinut oman Vieraslajilinjauksen vuosille 2015–2019. Linjaus valmistui 2015. Linjauksessa on esitetty toimenpiteitä, jonka mukaan kaupunki toimii haitallisten vieraslajien aiheuttamien haittojen lieventämiseksi ja vähentämiseksi.

Jättipalsami sekä kaukasian-, armenian- ja persianjättiputki on säädetty haitallisiksi vieraslajeiksi koko EU:n alueella, minkä johdosta niiden maahantuonti, kasvatusta, myynti ja muu hallussapito ja ympäristöön päästäminen on kielletty.

Kaupunkiympäristön toimiala on päättänyt omissa puisto- ja katuviherhankkeissaan luopua haitallisten vieraskasvien käytöstä niiden aiheuttamien haittojen vuoksi. Lisäksi kaupunki hävittää yleisillä alueilla olevia erityisen haitallisten kasvien kasvustoja ympäri kaupunkia.

Seuraavassa listaus yleisimmistä haitallisista vieraslajeista, jotka tulee hävittää. Lisätietoja lajeista ja torjuntakeinoista www.vieraslajit.fi

Jättiputket Erittäin haitallinen

Suomessa esiintyy useita jättiputkilajeja mm. kaukasianjättiputki (*Heracleum mantegazzianum*), sekä persianjättiputki (*Heracleum persicum*).

Alun perin puutarhakasviksi Suomeen tuotu jättiputki on monivuotinen, roteva ruoho, jonka kasvineste aiheuttaa allergisia reaktioita yhdessä auringonvalon kanssa. Jättiputket ovat kaksi- tai monivuotisia kasveja ja 1,5–4 m korkeita. Jättiputkella on valkoinen 15–25 cm leveä, kupera sarjakukinto. Jättiputken siemenet kypsyvät syksyllä ja varisevat syksyn ja talven aikana.

Kasvin torjunta vaatii pitkäjänteisyyttä, sillä kasvien juurakot ja siemenet

ovat pitkäikäisiä. Torjunta on syytä antaa ammattilaisten tehtäväksi, sillä kasvi voi aiheuttaa iholle pahoja palovammoja.

Jättiputkihavaintoja otetaan vastaan kaupunkiympäristön asiakaspalvelussa puh. 09 310 22111.

Jättipalsami Erittäin haitallinen

(*Impatiens glandulifera*) on suurikokoinen, 100–200 cm, yksivuotinen ja hyvin kilpailukykyinen palsamikasvi. Se viihtyy kosteilla alueilla ja vesien varsilla ja leviää myös virtaavan veden mukana. Se on karannut puutarhoista luontoon ja aggressiivisena syrjäyttää muita kasveja. Kukkat ovat valkoiset tai vaaleanpunaiset ja **kasvi on syytä hävittää ennen siementämistä**, sillä se sinkoaa siemeniä

metrien päähän. Kypsät siemenkodat pokahtavat auki herkästi pienimmästäkin kosketuksesta.

Jättipalsami on helppo kitkeä maasta tai niittää useamman kerran kasvu-kaudessa, jotta sen saa häviämään. Vaikka jättipalsamin siemenet eivät pysy itämiskykyisenä maassa muutamaa vuotta pidempään, tulee kitkentää jatkaa useana vuonna peräkkäin, jotta kasvista pääsee kokonaan eroon. Kukkia, siemeniä ja juuria ei saa laittaa kompostiin, vaan ne on syytä hävittää sekajätteenä. Muut kasvinosat voi kompostoida.

Kurtturuusu

Erittäin haitallinen

Kurtturuusu, perusmuoto (*Rosa rugosa*) on 0,5–1,5 metriä korkeaksi kasvava pensas, jolla yksinkertaiset vaaleanpunaiset tai valkoiset kukat. Kurtturuusua on istutettu runsaasti teidän varsille. Suolaa sietävänä lajina se on levinnyt nopeasti merenrantahietikoille ja saaristoon, missä kasvustot peittävät laajoja alueita entisiä monimuotoisia merenrantahietikoita.

Kurtturuusu leviää juurivesojen kautta lähiympäristöön, kiulukoiden ja siemenien avulla kelluen vettä pitkin sekä lintujen levittämänä. Kurtturuusun ns. perusmuoto on erityisen voimakasvuinen ja tehokkaasti leviävä kasvi.

HUOM! Kurtturuususta on jalostettu lukuisia vähemmän haitallisia ruusulajikkeita mm. kerrottukukkaisia muotoja, joiden käyttöä voidaan suositella korvaamaan perusmuotoa.

Kurtturuusun torjunta vaatii aikaa ja sitkeyttä. Se on helpointa pensaiden ollessa vielä pieniä. Pienimmät taimet pystyy kiskomaan maasta käsin. Kookkaampiin yksilöihin tarvitaan jo tukevien hanskojen lisäksi työkaluja, jotta kasvi saadaan juurineen pois maasta.

Toinen hävittämiskeino on näivetäminen, jolloin kasvin kaikki maanpäälliset, vihreät osat leikataan ja revitään pois useaan kertaan kasvukaudessa, ja näin tukahdutetaan juuristo ravinteiden puutteeseen. Tämäkin torjuntatapa vaatii vuosien sitkeän työn, mutta on helpompaa eikä aiheuta vaaraa, että kurtturuusu leviää maasta kaivettujen juurten palojen välityksellä vahingossa muualle. Torjunta on erityisen tärkeää rannikkoalueella ja saaristossa!

Komealupiini

Haitallinen

Komealupiini (*Lupinus polyphyllus* Lindl.) värjää kesäkuussa pientareet sinisen, punaisen, valkoisen ja violetin kirjaviksi kukkameriksi. Lupiinin leviämistä on mahdoton enää kokonaan pysäyttää, mutta leviämisen hillitsemiselle on hyvät perusteet. Lupiini uhkaa niittyjen ja ketojen alkuperäisiä kasveja ja hyönteisiä. Lisäksi lupiini sitoo tyypeä ilmasta rehevöittäen kasvupaikkaa. Ravinteikkaalla kasvupaikalla menestyvät voimakasvuiset lajit, joten niittykasvit ja niillä elävät hyönteiset joutuvat väistymään.

Monivuotisella lupiinilla on pystyjuurakko, eikä se onneksi leviä kasvullisesti rönsyjen avulla. Silloin kun lupiineja on vielä vähän, kannattaa nähdä vaivaa ja kaivaa ne juurineen ylös maasta. Laajalle levinneitä lupiinkasvustoja voi kurittaa niittämällä ennen kuin kasvit kukkivat. Niittojäte tulee aina korjata pois kasvualustan

liiallisen rehevöitymisen välttämiseksi. Torjuntatyötä on jatkettava useiden vuosien ajan, sillä maaperän siemenvarastosta itää uusia lupiinialkuja vuosienkin jälkeen.

Tattaret Haitallinen

Japanintatar (*Reynoutria japonica*), sahalinintatar (*Reynoutria sachalinensis*) ja näiden risteymä tarhatatar (*Reynoutria x bohemica*) ovat olleet suosittuja puutarhaperennoja, koska ne ovat sitkeitä, suurikokoisia, nopeakasvuisia ja helposti leviäviä. Samat ominaisuudet ovat kuitenkin tehneet niistä erittäin vaikeita ja haitallisia rikkakasveja. Isot tattaret valloittavat helposti sekä kotipuutarhansa, että lähiluonnon ja tukahduttavat kaikki muut lajit alleen.

Yhteistä aasialaisille tattarille on suuri koko, 2–3 m ja pysty kasvutapa. Niiden juurakko on monivuotinen, mutta maanpäälliset osat yksivuotisia.

Suomessa ja Euroopassa aasialaiset tattaret leviävät yleensä kasvullisesti. Kasvi muodostaa juurakkonsa avulla nopeasti tiheitä ja laajoja kasvustoja. Paksut maavarret voivat kasvaa metrin vuodessa ja yltää jopa 20 metrin mittaisiksi ja kahden metrin syvyyteen. Kasvi pystyy läpäisemään jopa asfaltin. Hennostakin juuren- tai oksankappaleesta syntyy nopeasti uusi kasvusto, minkä vuoksi tattaret leviävät erittäin helposti uusille kasvupaikoille esim. puutarhajätteen tai maamassojen mukana.

Tattarien torjunta vaatii aikaa ja sitkeyttä. Se on helpompaa kasvien ollessa pieniä. Pienimmät taimet voi kiskoa käsin, kookkaampiin yksilöihin tarvitaan jo tukevien hanskojen lisäksi työkaluja. Ensimmäinen kasvusto leikataan esim. oksasaksilla tai raivaussahalla tyveä myöten alas, jolloin päästään käsittämään juurakkoa. Jotta kasvi saadaan hävitettyä, on kaikkien juuret poistettava maasta. Isot kasvustot vaativat juurakoiden ylös

kaivamisen koneilla ja maamassojen hävityksen. Suurista tatarikasvustoista yleisillä viheralueilla voit ilmoittaa kaupunkiympäristön asiakaspalveluun, puh. 09 310 2211. Tattaren juuristoa sisältävä maa-ainesta pitää hävittää huolella eikä laittaa kompostiin tai käyttää maa-aineksena muualla.

Piiskut Haitallinen

Piiskut ovat suurikokoisia, jopa yli kaksimetrisiä, monivuotisia, jäykävartisia, kukintoon saakka haarattomia ruohoja, joilla on keltaiset kukinnot.

Yleisin piiskuista on kookas kanaanapiisku (*Solidago canadensis*); harvinaisempia ovat vieläkin suuremmaksi kasvavat korkeapiisku (*Solidago altissima*) sekä isopiisku (*Solidago gigantea ssp. serotina*). Lisäksi Suomessa on löytynyt säiläpiiskua (*Solidago graminifolia*) ja puutarhakäyttöön luotuja lajiristeymiä eli tarhapiiskuja.

Voimakas kasvuiset piiskut menestyvät useilla erilaisilla kasvupaikoilla: tien- ja radanvarsilla, kesantopelloilla, metsien reunoilla sekä vesistöjen varsilla vieden elintilaan omalta kasvistoltamme.

Piiskut lisääntyvät sekä siemenistä, että kasvullisesti juurakonkappaleista. Piiskut siementävät runsaasti: yksi verso voi tuottaa yli 10 000 lemminkäisen varustettua siementä. Kasvustot ovat myös hyvin pitkäikäisiä. Piiskut leviävät helposti vahingossa. Siemenet siirtyvät luontoon puutarhajätteen seassa, maa-aineksen tai veden mukana.

Piiskujen kurissapito voi muodostua erittäin hankalaksi, koska niiden siemenet pystyvät leviämään tuulten mukana pitkiä matkoja.

Laajojen kasvustojen torjunta on työlästä, koska piiskujen juurakot ovat sitkeitä. Kasvustoja on onnistuttu hävittämään leikkaamalla ne useana vuotena alas sekä keväällä että syksyllä.

Käsittele puutarhajäte oikein – älä levitä vieraslajeja vahingossa

Puutarhajätettä ei saa viedä luontoon, vaikka se onkin biologisesti hajoavaa. Jätteen seassa kulkeutuvat puutarhakasvien siemenet, juurakot, juurenkappaleet ja varret jatkavat elämänsä ja pystyvät leviämään uusille kasvupaikoille. Monet haitallisista vierasperäisistä kasvilajeista ovat karanneet puutarhasta juuri kottikärryillä. Purot ja ojat voivat levittää siemeniä pitkienkin matkojen päähän.

Jätteen hävitys

Haitallisten vieraslajien siemenet ja kasvinosat, joiden kautta ne leviävät on syytä hävittää huolella. Varsinkaan **kukintoja, siemeniä tai juuren palasia ei saa kompostoida**.

Pieniä määriä vieraskasvi ”ongelmajätettä” voi laittaa sekajätteeksi. Lisääntymiskyvyttömiä kasvinosia

kuten varsi ja lehdet voi laittaa kompostiin.

Kokoa porukka ja järjestä vieraslajitalkoot!

Esimerkiksi palstaviljelijät voivat hävittää vieraskasvit omilta tonteiltaan ja samalla ympäröiviltä yleisiltä alueilta. Mikäli vieraslajien kitkentää ja hävitystyötä tehdään yhteistyössä kaupungin kanssa, kaupunkiympäristön toimiala järjestää jätteen poisviennin.

Vieraslajitalkoisiin liittyvissä asioissa ole yhteydessä

- kaupunkiympäristön vapaaehtoistyön koordinaattori, puh. 09 310 39652, puistokummit@hel.fi
- kaupunkiympäristön asiakaspalveluun, puh. 09 310 22111 tai www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi/ yhteystiedot.

Toivomme ja kiitämme jo etukäteen, että osallistut omalla panostuksellasi vieraslajien torjuntatyöhön!

